

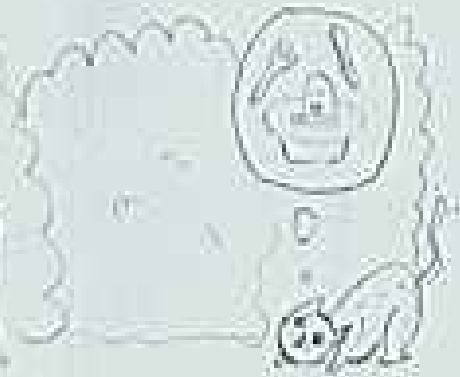
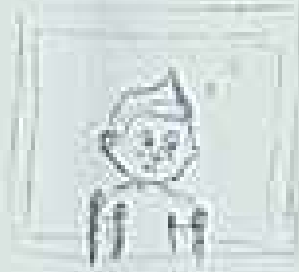
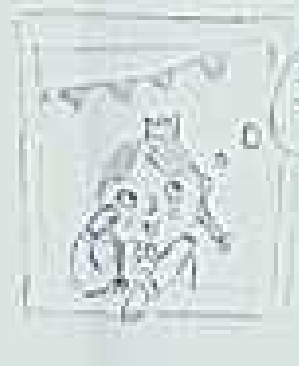
EYLÜL-EKİM

Çorlu RAM

2020
Sayı 1

Ram'dan sesler

İÇİNDEKİLER

- 01 DEĞİŞİM ÇAĞINDA REHBERLİK
HİZMETLERİNDE YENİ ANLAM ARAYIŞI
- 02 ZORLU YAŞAM OLAYLARINI BAZI İNSANLAR
NEDEN DAHA KOLAY ATLATIR?
- 06 OKUL FOBİSİ NEDİR VE NELER YAPILABİLİR?

OKUL BAŞARISINDA AİLENİN ROLÜ / S18

- 11 PANDEMİ SÜRECİ SONRASINDA EĞİTİM
ÖĞRETİME BAŞLAYACAK İLKOKUL ÖĞRENCİ
VELİLERİNE ÖNERİLER
- 15 GENEL HATLARIYLA PSİKODRAMA NEDİR?
- 18 OKUL BAŞARISINDA AİLENİN ROLÜ
- 21 ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE İLETİŞİM
BECERİLERİ

PANDEMİ SÜRECİ
SONRASINDA EĞİTİM
ÖĞRETİME BAŞLAYACAK
İLKOKUL ÖĞRENCİ
VELİLERİNE ÖNERİLER /S11

- 23 ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE OKUMA
YAZMA BECERİSİNİN ÖNEMİ VE UYGULANAN
YÖNTEMLER
- 25 ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE DAVRANIŞ
DEĞİŞTİRME
- 31 İŞİTME ENGELLİ ÇOCUKLARLA İLETİŞİM

ÖZEL GEREKSİNİMLİ
BİREYLERDE DAVRANIŞ
DEĞİŞTİRME /S25

ÖZEL GEREKSİNİMLİ
BİREYLERDE OKUMA
YAZMA BECERİSİNİN ÖNEMİ
VE UYGULANAN
YÖNTEMLER /S23

EDİTÖRLER

AHSEN SERAP GÜRSOY

HİLAL ÇALIŞKAN

İçinde bulunduğumuz çağ "iletişim ve bilgi çağı" olarak nitelendirilmektedir. Bunun yanı sıra, geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanların sürekli araştırma ve teknoloji odaklı bir gelişim içerisinde olduğu görülmektedir. Kişilerin özgürlüklerini ifade ettikleri, huzur ve barış içinde yaşadıkları ortamların, eğitim ve öğretim odaklı rehberlik uygulamalarından geçtiğini söylemek mümkündür.

Çorlu Rehberlik Araştırma Merkezi, gelişmelerin ve teknolojik değişimlerin baş döndürücü bir hızla yaşandığı bu dönemde; her bir öğrencinin birbirinden farklı ve her öğrencinin özel olduğu anlayışı ile tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını temele alarak hiç bitmek tükenmek bilmeyen enerjileri ile çalışmalarını ilçemizin tüm eğitim kurumlarına ulaştırmayı amaçlamaktadır.

Eğitimde rehberlik hizmetlerini ve özel eğitim uygulamalarını önemsemek, aynı zamanda eğitimde bütüncül kalitenin artması anlamına da gelmektedir. Bu doğrultuda, Çorlu Rehberlik ve Araştırma Merkezi, toplumsal gelişmeyi ve öğrenci odaklı uygulamaları özümseyen ve eğitimde başarılı ve sorumluluğunu bilen, mutlu öğrenciler yetiştirmeyi hedefleyen, okullarımızda kalitenin üst seviyeye ulaşmasına katkı sağlayan çalışmalara imza atmaktadır. Bugünlerimizin neşesi, geleceğimizin umudu olan öğrencilerimizin, dünya çocukları ile eşdeğer standartlara sahip olması rehberlik ve araştırma temelli uygulamalarla sağlanacaktır.

Rehberlik Araştırma Merkezinin hazırlamış olduğu E-Dergi çalışmasını önemli buluyor ve paydaşlarına faydalı olmasını temenni ediyorum. Bu kapsamda özverili çalışmaları dolayısıyla tüm Çorlu Rehberlik ve Araştırma Merkezi personelini kutluyor, başarılarının devamını diliyorum.

Hüseyin ERDOĞAN
Çorlu İlçe Milli Eğitim Müdürü

Değerli Okurlarımız ;

Covid 19 salgını nedeniyle uzaktan eğitimin ön plana çıktığı bir süreci birlikte yaşamaktayız. Öncelikle bu sürecin bir an önce bitmesi ve normal yaşam sürecimize dönmek en büyük dileğimiz.

Çorlu Rehberlik Araştırma Merkezi, Rehberlik ve Özel Eğitim bölümleri olarak pandemi döneminde velilerimize, öğrenci ve öğretmenlerimize gerek sosyal medya hesaplarımızdan gerekse resmi internet sitemizden paylaşımlar yaparak , video ve sunumlar hazırlayarak ayrıca içerikler sunarak destek sağlamaya çalıştık.Yeni eğitim öğretim döneminde de sizlere destek olmaya devam edeceğiz.

Bu dönemde

personelimizin isteği ve desteği ile E -dergi hazırlığına başladık ve bu istekle kurumumuzun ilk dergisini sizlerle buluşturuyoruz. İçeriğinde Özel Eğitim ve Rehberlikle ilgili velilerimize, öğretmenlerimize ve tüm öğrencilerimize yönelik bilgilendirmelere yer verdik.E- dergimizin yayımlanmasında emeği geçen yayın kurulumuza ve tüm Çorlu RAM personelimize özverili çalışmaları ve yayınlarımıza olan destekleri için teşekkür ediyorum.

Hepinize keyifli okumalar diliyorum.

Nuri Serdar AKÇAL

Çorlu Rehberlik Araştırma Merkezi Kurum Müdürü

Değişim Çağında Rehberlik Hizmetlerinde Yeni Anlam Arayışı

21. yüzyılın hayatın her alanında hızlı bir değişimi beraberinde getirdiğine şahit olmaktayız. Endüstri 4.0 olarak da ifade edilen ve biyolojik, dijital ve fiziksel olanı tek vücutta birleştirmek gayesindeki bu tekillik döneminin çıktıları içerisinde yer alan yapay zekâ ve beklenen sonuçları, insanoğlunun bir çok boyuttaki tekeline kırma aşamasına geldiğini de göstermektedir. Yeni bir çağın meydan okumasını Bakanlığımız 2023 Eğitim Vizyonu ile anlamlandırmaktadır.

2023Eğitim Vizyonu'nun en temel önermesi, insanın ontolojik birlik ve bütünlüğü içinde yeniden ele alınması gerektiğidir. İnsanı tekrar hak ettiği biçimde eğitimin gündemine taşımaktır. Yeni paradigma Türk Millî Eğitim Sistemi'nin nicelik ve erişimle ilgili sorunlarının birçoğunu geride bıraktığı, geleceğe dair nitelik devrimini gerçekleştirmek konusundaki kararlılığımızı, tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır.

Yeni bir çağın kırılma arifesinde, Bakanlığımızın ortaya koyduğu 2023 Eğitim Vizyonunun temel amacı; çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık hayrına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmektir.

Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı eğitim süreçlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini daha nitelikli hale getirmek ve eğitim sistemi içindeki özel gereksinimleri olan bireylerin tüm gelişim alanlarında ihtiyacı olan sürdürülebilir eğitim ortamlarını sağlamakla yükümlüdür.

Yaşadığımız çağın ortaya çıkardığı kaotik duruma karşın yeni bir başarı hikâyesi yazmak zorundayız. Ve başarmak zorunda olduğumuz alanların başında Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri alanı gelmektedir.

Güçlü Türkiye'nin gelecek ve medeniyet tasavvuru düşünüldüğünde tüm enerjimizi, eğitimde belirlediğimiz yeni yol haritasını hayata geçirmek için harcama zamanıdır. Bu bakış açısıyla özel eğitim ve rehberlik alanını tüm paydaşlarla yeniden sorgulamak zorundayız.

Çorlu Rehberlik Araştırma Merkezi personel ve idarecileri olarak, Bakanlığımızın ortaya koyduğu 2023 Eğitim Vizyonu perspektifine uygun bir şekilde konumlandırmaya çalıştığımız e-Dergi, bölgemizde alana dair elde edilen verilerin anlamlandırılması ve tartışılması için bir platform misyonu üstlenmesi kadar, araştırmacılara çalışmalarını belli bir disiplin içinde kamuoyu ile paylaşabilmeleri adına bir ayna görevi üstlenecektir.

Murat ÖZCİRİT

Çorlu Rehberlik Araştırma Merkezi Müdür Yardımcısı

ÇORLU RAM | 1

ZORLU YAŞAM OLAYLARINI BAZI İNSANLAR NEDEN DAHA KOLAY ATLATIR?

Başından olumsuz bir olay geçmiş, aynı çevrede hatta aynı ailede büyümüş iki insan düşünelim.

Bunlardan bir tanesi olay gerçekleşikten sonra olayın olumsuz etkilerini görmeye uzun bir süre devam ediyor; geceleri kâbuslar görüyor, kalabalık ortamlara girmekten çekiniyor, günlük yaşamla ilgili basit konularda dahi yüksek bir kaygı yaşıyor. Diğer bireye baktığımızda ise olayın ardından birkaç gün içerisinde eski yaşamına dönmüş gibi görünüyor; herhangi bir sorun yaşamıyor, olay aklına nadiren geliyor.

Aynı çevrede ve ailede, aynı koşullar altında büyümüş bu iki bireyin olaylara verdikleri tepkiler arasındaki fark dikkat çekici değil mi? Peki, fark nereden kaynaklanıyor? Olumsuz yaşantılar karşısında güçlü olarak kalabilmek psikolojik sağlamlık olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik sağlamlık kavramı Latince “resilire” kökünden türemiştir ve esneklik, elastikiyet anlamına gelmektedir. Psikolojik sağlamlığı bir lastiğe benzeterek açıklayalım: Lastik günlük hayatta olaylar karşısındaki duruşumuzu temsil etsin. Bu lastiğe dışarıdan bir güç uygulandığında ki bu güce zorlayıcı veya olumsuz yaşam olayları diyeceğiz, lastik uzamaya başlar.

Lastik esnek olduğu ölçüde uzayacaktır ve güç ortadan kaldırıldığında eski halini alacaktır. Eğer elimizdeki lastiğin esneme kabiliyeti düşükse lastik kopacaktır ancak esneme kabiliyeti yüksekse lastik eski haline dönmekte sorun yaşamayacaktır. Burada bahsettiğimiz esneme kabiliyeti psikolojik sağlık anlamının gelmektedir. Kısaca psikolojik sağlık zor koşullara veya zorlu yaşam olaylarına rağmen kişinin bu olumsuzlukların üstesinden başarıyla gelebilme ve uyum sağlayabilme yeteneği anlamına gelmektedir.

Bir bireyi psikolojik olarak sağlam kabul edebilmemiz için bireyin iki koşulu kesinlikle sağlamış olması gerekmektedir. Bunlardan ilki bireyin ciddi bir tehdit ya da risk durumu altında olmasıdır. Kronik hastalıklar, ebeveynlerin boşanması ya da vefatı, ekonomik zorluklar, ihmal ve istismar, göç, savaş ve terör gibi durumlar risk faktörleri arasında sayılabilir. Diğer koşul ise bireyin bu travmatik durum karşısında etkili bir uyum göstermesidir. Olumsuz bir yaşam durumu ile karşılaşmamış bir bireyin psikolojik sağlamlığının yüksek olduğunu ileri sürmek doğru olmaz.

Diğer koşul ise bireyin bu travmatik durum karşısında etkili bir uyum göstermesidir. Olumsuz bir yaşam durumu ile karşılaşmamış bir bireyin psikolojik sağlamlığının yüksek olduğunu ileri sürmek doğru olmaz. Bununla birlikte bazı kişilik özelliklerinin psikolojik sağlamlıkla yakın ilişkili olduğunu biliyoruz. Özgüven, sakin ruh hali, duyarlılık, uyum gösterme, iç kontrol odağı, mizah anlayışı, yüksek sosyal beceriler, iletişim becerileri ve problem çözme becerileri bu özellikler arasında sayılmaktadır.

Psikolojik Sağlamlık Neden Önemli?

Kronik

bir rahatsızlığın ailenizde genetik olarak aktarıldığını varsayın. Örneğin babanız ve anneniz şeker hastalığından muzdarip. Böyle bir durumda şeker hastalığı olma ihtimaliniz çevrenizdeki diğer insanlara göre daha yüksek demektir. Yapılan araştırmalar şeker hastası olmanız durumunda tedaviye harcanacak enerjinin, şeker hastası olmayı önlemek için harcanacak enerjiye göre oldukça ciddi bir farkla fazla olduğunu göstermekte. Benzer şekilde sigaraya başlamamış bir insanın sigarayla tanışmaması için yapılan çalışmalar, sigara kullanan bireyin sigarayı bırakması için yapılacak çalışmalardan çok daha etkili. Dolayısıyla karşılaştığımız herhangi bir sorun sonrasında yapılan çalışmalardan ziyade öncesinde kendimize yaptığımız yatırımların çok daha değerli olduğunu söyleyebiliriz. Okul psikolojik danışmanları olarak bu çalışmalara önleyici çalışmalar adını veriyoruz. En başta bahsettiğimiz şeker hastalığı riskine dönelim. Ülkemizde zor ekonomik koşullar, sıkça yaşadığımız doğal afetler ve terör gibi faktörler nedeniyle risk altında olan çocuk ve ergen sayısı oldukça yüksek. Dolayısıyla yüksek risk altındayız. Tablonun bu şekilde olması, risk durumlarına karşı bir önlem almayı zorunlu kılıyor.

Önleyici çalışmaların önemi de göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerimizin ve çocuklarımızın psikolojik sağlamlığını önemseme ve geliştirme çabalarımızın, yalnızca bir bireyin psikolojik olarak sağlıklı olmasından çok daha ötesi olduğunu unutmamalıyız. Psikolojik sağlamlığı yüksek olan ve zorlu yaşam olaylarına karşı dik durabilen bir çocuk, ileride sağlıklı bir birey, ebeveyn ve vatandaş olacaktır. Sağlıklı ebeveynler ve toplum tarafından yetiştirilen psikolojik olarak dayanıklı çocuklara olan ihtiyacımız değişen dünyada ve risklerle dolu hayatımızda her geçen gün daha da artacağını unutmamalıyız.

ESRA KONT

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Kaynakça:

- Gizir, C. A. (2004). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(28), 113-128.
- Kararırmak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(26), 129-142 .
- Öz, F ve Bahadır-Yılmaz, E. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: psikolojik sağlamlık. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 82-89.
- Nazlı, S. (2014). Kapsamlı gelişimsel rehberlik programları. 4. Baskı, Ankara: Anı yayınevi.

OKUL FOBİSİ NEDİR VE NELER YAPILABİLİR?

Okullar eğitim-öğretim yılına başlarken en sık karşılaşılan durumlardan biri okul fobisidir. Özellikle bu sene yaşanmakta olan pandemiden dolayı bu durumla önceki senelere göre daha fazla karşılaşma ihtimali bulunmaktadır.

Okul fobisinden bahsetmeden önce okul reddine de kısaca değinerek iki farklı durum arasındaki sınırları çizmenin doğru olacağı düşünülmektedir. Okul reddi; okul fobisi kavramının genişletilmesi ile elde edilmiştir. Bazı durumlarda çocuk okul fobisi olmadığı halde okula gitmek istemeyebilir. Bunlara maddi sebepler, ailesel sebepler, psikolojik ve/veya fiziksel rahatsızlıklar neden olabilir.

**Okul
fobisinde temel
neden genellikle
ayrılma kaygısıdır.
Ayrılma kaygısı
bozukluğu
DSM 5'te kaygı
bozukluklarının alt
başlığı altına
alınmıştır.**

**Okul
döneminde okul fobisi yaşayan çocuk
ve gençlerin hayatının ileri
dönemlerinde
de ayrılma kaygısı bozukluğu
görüldüğü belirtilmiştir. Kısacası okul
fobisi bir problem değil asıl problemin
belirtisidir.
Çocuk anne ya da anne
yerine koyduğu/bakım veren kişiden
ayrılma kaygısı yaşar. Kaygı genetik
olarak aktarılır ve anne ile çocuk ikisi
de kaygılı ise bu durum birbirini besler.
Fakat her zaman bu duruma iki taraf da
kesin ayrılma kaygısı yaşayacak diye
bakmamak gerekmektedir. Kaygılı
ebeveynlerin her çocuğu ayrılma
kaygısı
yaşamayabilir. Bu kaygıyı yaşamasının
farklı sebepleri olabilir.**

OKUL FOBİSİ

Bu kaygı çocuğun kendine yönelik de olabilir (annemden/bakım veren kişiden ayrıldığımda bana bir şey olacak, okulda bana bir şey olacak vs.) ve ya bağlanma nesnesi ile ilgili de olabilir (annemden/bakım veren kişiden ayrıldığımda ona bir şey olacak, ben yanında değilken başına bir şey gelecek vs.). Bu durumda kaygının neden kaynaklandığını belirlemek gerekir. Çünkü kaygı faktörü genelde ilk düşünülen ebeveynin kendi kaygısını yansıtması durumu olmayabilir.

Bazen ebeveyn kaygılı olmasa da çocuk kaygı yaşayabilir. Bu yüzden ayrılma kaygısına direkt ebeveynin çocuğa enjekte ettiği bir şey olarak yaklaşılmamalıdır. Okul fobisi durumu çocuk okula alışana, güven duygusu oluşturana kadar devam eder. Bazı durumlarda bu kaygı hemen ortaya çıkmaz. Çocuk süreç içinde kaygısını gizleyebilir. Kaygı başta küçük mızımızlanmalar şeklindeyken birden patlama yaşanabilir. Sonradan yaşanan okul fobisinde okulda travmatik bir durum mu yaşandı; arkadaşlarıyla, öğretmeniyle bir sorun mu yaşadı; performans kaygısından dolayı bir okul fobisi mi yaşıyor vs. diye sormak gerekir.

Okul fobisi durumunda aklımıza ilk gelen çocuğun korkma, ağlama ve kaçma davranışları göstermesidir. Fakat bazı çocuklar aşırı huzursuzluk, gerginlik, saldırganlık ve davranış problemleri de gösterebilirler. Çocuğun hangi tip bir örüntü sergileyeceği onun mizaç yapısı ile bağlantılıdır.

Pandemi dönemi sürecinde bulunurken okulların açılması ile çocuk okula gitmek istemeyebilir. Çünkü pandemi dönemi toplumsal düzeyde paylaşılmış bir kaygı durumudur. Okulda bana hastalık bulaşırsa, aileme hastalık bulaştırırsam, okul pis ev ise temiz vs. gibi düşünceler okul fobisi ve reddine neden olabilir.

Okuldan

uzun süre ayrı kalmak da okul fobisini tetikler. Bu yüzden pandemi süreci ve sonrasında okul fobisi vakalarına rastlamak normaldir.

Çocuk okul fobisi ve okul reddi durumlarında bazı ipucu davranışlar sergiler. Bu ipuçlarının belirlenmesi bizler ve aileler için durumu anlamlandırmakta önemlidir. Bunlar okul malzemelerini evde unutma, okula gitmeyince mutlu olma, birkaç dersi kırma, sabah karın ağrısı çektiğini söyleme olabilir. Bu durumların okula gitmek istememeye mi yoksa başka nedenlerle mi ilgili olduğu saptanmalıdır.

Okul fobisi yaşanan durumlarda yapılabilecek bazı çalışmalar bu konunun büyümemesi için ailelere yardımcı olacaktır.

Öğrenciye okula başlamadan önce orada ne yapacağı, kimlerle bulunacağı ve ne kadar kalacağı anlatılmalıdır. Öğrenci kaygılı ise bu kaygı küçümsenmeden kabul edilmelidir. Eğer kaygılı bir çocuğunuz varsa bu noktada önceden öğretmenleri bilgilendirmek onların da hazırlıklı olmasını sağlayacaktır. Okulun ilk günü ona eşlik ederek onunla kalabilir, bu ilk günde ona okulu tanıtır etkinliklere katılmasında destekleyici olabilirsiniz.

Ayrılmadan önce onun bir aktiviteye geçiş yaparak rahatlamasını sağlayabilirsiniz. Ne zaman onu almaya geleceğinizi söyleyip her gün bu bilgilendirmeyi yaparak saatlere sadık kalırsanız öğrenci ne zaman eve gidebileceğinin bilincini daha rahat kazanır. Zorlanan öğrencilerde geçiş nesnelere kullanabilirsiniz. Özellikle vedalaşmadan ayrılmamaya ve vedalaşma süresini uzatmamaya dikkat etmeniz öğrencinin bu süreci atlatmasında yardımcı olacaktır.

Öğretmenler

olarak bu çocuklara yaklaşımımıza dikkat etmeliyiz. Çünkü kaygılı çocuklar bir trenin raydan çıkması gibi duygusal olarak kontrolden çok çabuk çıkarlar. Böyle durumlarda onunla gözyaşları içinde konuşmaya çabalamamalı, şefkatle vücudunu gevşetmesine yardımcı olmalıyız. Sandalyeye oturmasına yardım ederek ellerini tutabilir, birlikte derin nefes alıp verme uygulaması yaparak onu rahatlatmaya çalışabiliriz. Sakin bir ses tonuyla onunla konuşarak derin nefesler aldığı anda birkaç dakika içinde daha iyi hissedeceğini söyleyebiliriz. Mutlu olduğu yerleri düşündürme, fiziksel aktivitelere yönlendirme, rol oynama ya da kukla yöntemleri ile kaygı duyduğu durumlar ve duygular hakkında onunla konuşabiliriz.

Okul

fobisi vakalarında çözüm üreten, duruma empati ile yaklaşan bir okul ikliminin oluşması sürecin çözümlenmesinde önemlidir. Her durumda olduğu gibi burada da aile-öğretmen ve okul iş birliğinin sağlanması en önemli adımdır.

NESLİHAN EŞSİZ

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Kaynakça:

Pandemi Süreci ve Sonrasında Okul Fobisi Eğitimi Notları (Prof. Dr. Mücahit Öztürk, Doç. Dr. Tayyib Kadak, Doç. Dr. Nusret Soylu)
<https://indigodergisi.com/2012/09/okul-fobisi-ve-cozum-onerileri/>

PANDEMİ SÜREÇİ SONRASINDA EĞİTİM ÖĞRETİME BAŞLAYACAK İLKOKUL ÖĞRENCİ VELİLERİNE ÖNERİLER

Değerli veliler;

Yaklaşık üç aydır dünya gündemini meşgul eden tek bir konu var: KORONAVİRÜS. Birçoğumuzun daha önce adını dahi duymadığı bu terim, 2019 Aralık ayında Çin'den gelen bulaşıcı hastalık haberlerinin gerek medya gerekse sosyal medyada daha sık gündeme gelmesiyle hayatımızdaki yerini aldı. Hastalığın Çin'de hızla yayılmasıyla, vaka ve ölüm sayılarının tırmanışa geçmesi ve sonrasında gelen karantina uygulamaları diğer ülkelerde de endişe yarattı. Ülkemizde dâhil olmak üzere birçok ülkede, hastalıkla mücadele etmek adına çok ciddi tedbirler alındı, alınmaya devam ediyor. Hemen hemen her alanda alınan bu tedbirlerin başında ise tüm kademelerde yüz yüze eğitime ara verilmesi geliyor.

Yaşanan bu kadar sıkıntılar ve belirsizlikler devam ederken okulların açılıp açılmayacağı ya da açılır ise nasıl bir sistemle açılacağı belirsizliğini korumaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı açıklamada okulların 24 Ağustos 2020 ile 18 Eylül 2020 tarihleri arasında mesleki çalışmalara devam edecekleri, 21 Eylül tarihinden itibaren ise seyreltilmiş ve arındırılmış bir sistemle okulların başlamasının planlandığı bildirilmiştir. Okulların ne zaman, nasıl ve ne şekilde eğitim öğretime başlayacakları tam olarak belli olmamakla birlikte biz eğitimcilerin ve velilerin her türlü senaryoya hazır olmamız gerekmektedir.

Okulların açılmama durumu ve uzaktan eğitim modeli ile sürecin ilerlemesi senaryosu karşısında da yapılması gereken birçok şey bulunmaktadır.

Öncelikle ebeveynlerin çocuklara tatil döneminin sona erdiğini ve hangi şekilde okul açılsa açılsın eğitim öğretime hazır olmaları gerektiği anlatılmalıdır. Ebeveynler çocuklarını her an okul açılacakmış gibi hazır hale getirmeleri gerekmektedir. Peki, daha sonra neler yapılabilir gelin bunu maddeler halinde sıralayalım.

- Ø Çocukların tatil döneminde esneyen rutinlerin ve kuralların sabit hale getirilmesi,
- Ø Çocukların uyku saatlerinin düzene sokulması,
- Ø Daha sonra çocukların hangi saatlerde yemek yeneceği, derslerin yapılacağı, dinlenme ve oyun oynanacağı ve teknolojik ürünlerin kullanılacağı belirlenmesi,
- Ø Okul programlarının takibinin devamlılığı sağlanması.,
- Ø Uzaktan eğitim sürecinde çocuklara yaşına ve gelişim düzeylerine uygun sorumluluklar verilmesi sağlanmalıdır. Yukarıda sıraladığımız maddeler daha da artırılabilir ve çeşitlendirilebilir.

6 aydan fazla zamandır okuldan uzak olan öğrencileri ve velileri okulların yüz yüze eğitime başlama durumunda yaklaşık bazı sorunlar beklemektedir. Öncelikli öğrenciler okula başladıkları ilk haftalarda uyum problemi yaşama ihtimalleri kuvvetle muhtemeldir. Bu noktada özellikle okul başladıktan 6 ay sonra pandemi sürecine girilmesi ve yine 6 aydan fazladır okuldan ayrı kalmaları sebebiyle 2.sınıf öğrencilerine ayrı bir parantez açmamız gerekmektedir. Geçen sene 1.sınıf öğrencisi olan grup kısa bir süre eğitim aldıktan sonra 6 ay gibi bir süre okuldan, derslerden, öğretmenlerinden ve en önemlisi arkadaşlarından uzak kaldılar. Sosyal etkileşim, kişiler arası iletişim ve grup çalışmalarında ayrı kaldılar.2020-2021 Eğitim Öğretim yılında 2.sınıflara başlayacak öğrenciler için siz değerli velilere ve okullara ciddi sorumluluklar düşmektedir. Öğrenci velilerimiz çocukları okula başlamadan rutinler oluşturmaları gerekmektedir. Uyku saatleri ders çalışma saatleri gibi rutinler oluşturulmalıdır.

Elif ile Alp

Çocuklar İçin Psikolojiksel Etkinlikler

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

Okul Eğitimi ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Velilerimiz Millî Eğitim Bakanlığının hazırladığı kitapçıklardan faydalanarak çocuklarına Covid-19 ile ilgili yaş ve gelişim düzeylerine uygun bilgilendirme yapılmalıdır.

Okullarda ne gibi önlemler alınacağı ne gibi çalışmalar yapılacağı ve öğrencimizi nasıl bir sürecin beklediğini uygun bir şekilde aktarılması önem arz etmektedir. Yeni Eğitim Öğretim yılında 1.sınıflara başlayacak öğrenci velilerinin yine yukarıda bahsedilen öneriler çerçevesinde uygulama yapması yararı olacaktır.

1.sınıf

velileri okul başlama tarihine kadar çocuklarının küçük kas ve büyük kas gelişimlerini kuvvetlendirecek çalışmalar yapması yararlı olacaktır. Küçük nohut taneleri ile tabaktan tabağa boşaltma, su tası ile kovadan kovaya su boşaltma ve çizim geliştirme çalışmaları çocukların hem küçük kas hem de büyük kas becerilerinin gelişiminde katkı sağlayacaktır.

Ülkemiz

ve dünyamızın zorlu süreçten geçtiği şu günlerde geleceğimizin teminat çocuklarımızın bu süreçten en az hasarla atlattıkları hem psikolojik hem de sosyal olarak sağlam kalmaları ve akademik olarak da en az kayıpla atlabilecekleri bir eğitim öğretim yılı geçirmelerini temenni ediyorum. Siz değerli ve duyarlı velilerimizin desteği, okullarımızın katkıları ve psikolojik danışmanlarımızın uzman yardımları ile yaşanabilecek sorunları önceden tespit etme ve çözebilme noktasında değerli çalışmalar yapılacağına tüm kalbimle inanıyorum.

BURAK YILDIRIM

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

GENEL HATLARIYLA PSİKODRAMA NEDİR?

ÇORLU RAM | 15

Psikodrama bir grup psikoterapi yöntemi olarak Jacop Levi Moreno tarafından 1920 lerde ortaya çıkmıştır. Psikodrama sözcüğü Yunanca'daki "psyche (ruh)" ve "drama (eylem)" in birleşmesiyle oluşur.

Psikodrama grup ile grup üyelerinin desteği ile kişinin hayatından durumların, kesitlerin sahnede ortaya konulduğu grup psikoterapinin aktif bir yöntemidir.

Psikodramada kişinin kendisini konuşma ve beden yoluyla ifade etmesi beklenilmektedir. Her hangi bir senaryo bulunmaz ve kişi hayatından seçmiş olduğu olay ve ya durumları deneyimlemiş olduğu haliyle canlandırmaktadır. Psikodrama, kişilerin hayatlarında yaşadıkları problemleri yeniden ele alıp sorgulama ve sahneleme biçimi olarak tanımlanabilir.

Bireyler bir grup ortamı içinde, diğer insanlar ile etkileşim içinde girdikleri rollerle, dolayısıyla kendileriyle ilgili farkındalık kazanırlar.

Kişilerin yaptığı dramatik canlandırmalar yoluyla psikodrama kişilere geçmiş ve güncel sorunlarını ve çatışmalarını ya da geleceğe dair beklenti, kaygı ve güçlüklerini ele alarak hazırlanma, başa çıkma becerilerini görme ve bunları deneme olanağını sağlar. Bu Psikodramanın terapötik etkisi yanı sıra, pedagojik etkinliğinde olduğunu göstermektedir.

Her kesimden ve her yaşta insan psikodramaya katılabilmektedir. Kendi korkularıyla ve çatışmalarıyla çalışmak ve diğer insanlarla olan ilişkilerini, ilişki dinamiklerini değiştirmek isteyen herkes için bu yöntem uygun kabul edilmektedir.

PSİKODRAMA

Psikodrama sürecinde yaşamından bir olayı seçip, grup önünde sahneye koyan kişiye 'protagonist' adı verilmektedir. Psikodrama seanslarında grup üyelerinin tümü sürecin içindedir. Seçilmiş seyirci yoktur. Protagonist eylemlerin tek taşıyıcısı olmamakla birlikte seyirciler ile birlikte süreci yönetir. Seyirciler protagonist ve yönetici tarafından verilen çeşitli rolleri canlandırır. Grup üyeleri (seyirciler), seçilen olayı anlama ve hissetme şekilleri protagonistin kendi çatışmalarını çözümlemesine katkı yaparken, seyircilerde kendi içlerindeki bastırılmış duygu ve düşüncelerini anlamaya başlarlar. Psikodramada işlenen konular ve sorunlar bir zaman sınırlaması yoktur; geçmiş, şimdi ve gelecekle ilgili olabilirler. Oyunun içinde ölüm yoktur, ölmüş bir insan, bir koltuk gibi her şey canlanıp bir ruh ve kişiliğe bürünebilir. Belli bir yerle de sınırlı değildir; tüm evren, mitoloji ve masallar, rüyalar psikodrama'nın ortamını oluşturabilirler. Klasik bir psikodrama oturumu ortalama bir buçuk saat sürer, en uygun grup üyesi sayısı 8-10 arasındadır.

Psikodrama; kişilerin birbirleriyle etkileşim halinde yaşadıkları olaylardan yola çıkarak kendi duygu ve düşünceleriyle çalışmada bir grupta psikoterapi yöntemi olarak özetlenebilir.

EZGİ TOPÇU

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Kaynakça:

- Altınay D., Psikodrama 400 Isınma Oyunu, Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2017
- Z. Djuric ve ark., çeviren Çakıcı Ebru, Psikodrama Yeni Başlayanlar İçin Bir Rehber, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2016
- Schützenberger, A.A., çeviren Özbek A., Psikodrama: Yöntemlerin Bir Özet Sunumu, Grup Psikoterapileri Derneği Yayınları, Ankara, 1995

OKUL BAŞARISINDA AİLENİN ROLÜ

Aile çocuğun dünyaya gelmesi ile birlikte onun fizyolojik, duygusal ve davranışsal gelişimi üzerinde önemli bir rol oynayan, çocuğun doğduğu andan itibaren yaşamı, kendini ve diğer bireyleri ilk tanımaya başladığı, ilk deneyimlerini edindiği, bir başka deyişle ilk eğitimini aldığı temel kurumdur. Ailenin çocuğa gösterdiği tutum ve davranışlar çocuğun hayat boyu göstereceği davranışlarının temelini oluşturur.

Öğrenci okul çağına geldiğinde de aileden getirdiği bu davranış kalıplarını okulda yansıtır. Anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite.. Öğrenim hayatı bir insanın gelişimini sağlayan en önemli yoldur. Bu yolda kişinin gelişimini etkileyen birçok farklı unsur bulunmaktadır. Kuşkusuz ki bunların en önemlisi ebeveynlerin tutum ve davranışlarıdır. Öğrenim hayatı boyunca bir öğrenci birçok farklı performans sergileyebilir.

"Öğrenim hayatı bir insanın gelişimini sağlayan en önemli yoldur.."

ÖĞRENCİ BAŞARISININ ARTTIRILMASINDA EBEVEYNLERİN YAPACAĞI İLK ADIM ÇOCUĞUNU TANIMAK VE KOŞULSUZ KABUL ETMEKTİR.

Okulda sergilediği performansın öğrencinin kapasitesinden daha düşük olması okul başarısının düşüklüğü anlamına gelirken bu performans düşüklüğü öğrencinin olduğu kadar velilerin de huzurunu bozabilir. Bu huzursuzluk hali içinde olan veli farkında olmadan çocuğunu da kaygıya sürükleyebilir. Anne baba olarak çocuğumuzu çalışmaya teşvik ettiğimizi düşündüğümüz için sürekli söylediğimiz “Ders çalış” cümlesi bile çocuğumuzu derslerine teşvik etmenin çok daha ötesinde anlamlar taşıyor olabilir. Peki öğrenci başarısında ailenin yapması gerekenler nelerdir? Öğrenci başarısının arttırılmasında ebeveynlerin yapacağı ilk adım çocuğunu tanımak ve koşulsuz kabul etmek olmalıdır.. Çocuğunun ilgi ve yeteneklerini bilmeyen, güçlü zayıf yönlerinin farkında olmayan bir ebeveynin çocuğuna doğru bir rehberlik yapabilmesi mümkün değildir.

Öğrencinin kapasitesinin üstünde bir performans bekleyen ebeveynler özellikle karne dönemlerinde hüsrana uğramaktadır. Bu hüsrana ile doğru bir iletişim kuramayan anne babalar çocuğunun kendisi ile ilgili yetersizlik algısını arttırırken aynı zamanda kritik dönemde olan çocuğunun üzerinde ciddi kişilik bozukluklarına yol açabilmektedirler. Bu nedenle çocuğun dünyaya gelmesinden itibaren kurulan sağlıklı bir aile içi iletişim, çocuğun tüm hayatında olduğu gibi okul hayatında da başarısını etkileyen en temel faktördür.

Eleştirme, bir başkası ile kıyaslama, küçük görme gibi ebeveynler tarafından yapılan bazı yanlışlar çocukların motivasyonunu kırmakta ve geçmişteki başarısızlıklarda takılı kalmasına yol açmaktadır. Öğrencinin geçmişte yaşadığı hata ve başarısızlıklarına odaklanmak yerine başarıları üzerinde durmak gerekmektedir. Ayrıca okul başarısını arttırmak için öncelikle başarısızlığın kaynağının bulunması gerekmektedir. Kaynakların bulunması durumunda bu kaynakları iyileştirme çalışmalarında okul, veli ve öğrenci iş birliği yapmalıdır. Ailenin ve okulda bulunan öğretmen ve yöneticilerin bu süreçte öğrenciyi tanıyıp güçsüz yanlarını geliştirmek için öğrenciye yol göstermeleri okul başarısızlığının en aza indirilmesini sağlayabilmektedir. Anne babalar zaman zaman çocuğun performansını değerlendirirken onları baskı altında tutabilmektedir. Bu baskı öğrenci tarafından başarıya koşullanmış bir sevgi olarak anlaşılabilir.

Çocuklara başarısızlığın kişilik özellikleri ile ilgili olmadığı mesajı verilmelidir ki çocuk, başarısız olduğunda 'Ben değersizim' algısına kapılmasın.Çocukların velilerinin onların arkasında olduklarını bilmeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle çocuklara başarı durumlarında da başarısızlık durumlarında da onların yanında olduğu mesajı verilmelidir. "O kadar söylüyorum dinlemiyor ki" anne baba olarak bu cümleyi kuran ebeveynler yüksek ihtimalle bir yerde hata yapıyor olabilirler. Uzun uzun nasihatler, öğütler genellikle iletilmek istenen mesajın karşı tarafa geçmesi kolaylaştırılmaz. Uzun uzun nasihat vermek yerine velilerin çocuklarına rol model olması her zaman daha etkili olmaktadır. Kitap okumayan bir çocuğa televizyon kumandası elinizde 'Kitap oku!' diyen bir ebeveynin söyledikleri çocuk tarafından çok da dikkate alınmayacaktır. Ancak ebeveynler evde kitap okuma saatleri düzenleyerek öğrenciye bu davranışı çok kolay bir şekilde kazandırabileceklerini unutmamalıdır.Bunların dışında ebeveyn olarak okul başarısına katkıda bulunmak için öğrenciye ses,ısı,ışık yönünden uygun bir çalışma ortamı sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA
Özel, E. Ve Zelyurt H.
(2016) Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 36(16), 9-34

D. H. (2008)
Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7(14), 75-99

NASİHAT VERMEK YERİNE VELİLERİN ÇOCUKLARINA ROL MODEL OLMASI HER ZAMAN DAHA ETKİLİ

Ebeveynler öğrencinin asıl sorumluluğunun ders çalışmak olduğunu unutmamalı çocuklarına ev içi veya dışı sorumlulukları (kardeş bakımı, yemek yapma, para kazanma ..vb) fazla yüklememelidir. Zaman zaman ebeveynler çocuklarını bir yetişkin olarak görmekte ve çocuklarından yapabileceklerinden daha fazlasını beklemektedirler. Bu da yaş dönemi özellikleri ile uyuşmadığında taraflar arasında çatışma yaratabilmektedir. Ebeveynler çocuklarının bu dönemsel özelliklerini iyi bilmeli ve onların bu dönemlerini yaşamalarına izin vermelidir. Ebeveynler çocuklarını bu hayatta en iyi tanıyan kişilerdir. Bu nedenle yaşanan okul başarısızlığını gidermede de en önemli iş aileye düşmektedir. Okul başarısızlığının altında yatan faktörleri bulmak ve onları giderme noktasında çocukları ile işbirliği yapan ebeveynler bu süreci başarı ile atlatırken, yanlış tutum ve davranış sergileyen ebeveynler başarısızlığın yanı sıra aile-çocuk ilişkileri açısından da telafisi mümkün olmayan bir süreç geçirmektedirler.

NESLİ DEMİRTAŞ
Psikolojik Danışman ve Rehber
Öğretmen

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE İLETİŞİM BECERİLERİ

Özel gereksinimli bireylerin gelişiminde iletişim becerilerinin geliştirilmesi önemli yer tutmaktadır. İletişim becerilerinin edinilmesi başlıca bir kazanım olduğu gibi, bireyin ilerleyen yıllarda edineceği bilgi ve becerilerin kazanımı açısından da gerekli ön koşul becerilerdendir. Özel eğitim hizmetlerinin sunulması birçok paydaşın ortak sürecidir ve bu paydaşlardan olan ailenin sürece aktif katılımı, eğitimin işlevini arttıran önemli unsurlardandır. Bu bilgiler ışığında özel gereksinimli bireylerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi amacıyla, bireylerin ailelerine bir takım önerilerde bulunmak faydalı olacaktır.

1

GÜDÜLEYİCİ ORTAMLAR HAZIRLAYIN

İletişim sürecine zemin hazırlayacak ortamlar ve çevresel düzenlemeler sağlayın. Özel gereksinimli bireyin sevdiği kişiler, etkinlikler ve araç-gereçler güdülenmeyi arttıracaktır. Aynı zamanda özel gereksinimli bireyin ilgi ve isteklerine göre seçimlerde bulunması iletişim sürecini pekiştiren bir durumdur. Örneğin; Bireyin sevdiği oyuncaklarla veya kendini rahat hissettiği fiziki ortamlarda çalışmalar gerçekleştirmek faydalı olacaktır.

2

İLETİŞİMSSEL FIRSATLAR YARATIN

Özel gereksinimli bireyi gözleyin ve neler isteyebileceğini kestirmeye çalışın. Örneğin bu bir nesne ise buna ulaşmasını kısa süreliğine engelleyin ve bu nesne üzerinden sizinle iletişim kurmasını bekleyin. Örneğin; çok sevdiği bir oyuncak köpeğin önce kulübesini koyun ve bireyin iletişim kurmasını bekleyin. Bu yönde bir çaba ve eylem görmeniz halinde oyuncak köpeği de verin.

3

GEREKSİZ SORULAR SORMAKTAN KAÇININ

Çocuklara yalnızca cevabını gerçekten merak ettiğiniz sorular sorun. Düşünüldüğünün aksine çok soru sormak iletişim becerilerinin gelişimine beklenildiği gibi katkıda bulunmayacaktır. Örneğin; Bu ne? Ne istiyorsun? Bunun adı ne? vb. sorular sormak işlevsellikten uzaktır.

4

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYİN YAPTIKLARIYLA İLGİLİ YORUMLARDA BULUNUN

Özel gereksinimli bireyin neler yaptığını gözlemleyin ve yaptığınız gözlemlerle ilgili yorumlarda bulunun. Bireyin içsel konuşmaları hakkında fikir yürütmeye çalışın ve bu kestirimleri sürecin bir ögesi olarak kullanın. Örneğin; Güneş resmi çizen özel gereksinimli bireye "Güneş yukarıda, sabah olmuş" veya oyun oynayan akranlarını gözlerken "Hey, bana da topu atın" gibi

5

BEKLEYİN VE İŞARET VERİN

Özel gereksinimli bireylerle iletişim halindeyken sıranın kendisinde olduğunu ve ondan karşılık beklediğinizi belli etmeniz gerekmektedir.

Bunun için;

- Bireyin gözlerinin içine bakabilir.
- Kaşlarınızı kaldırabilir.
- Dudaklarınızı hafifçe aralayabilir.
- Bireye doğru hafifçe eğilebilirsiniz.

Yukarıda saydığımız eylemlerin her biri özel gereksinimli birey için ipucu oluşturacaktır. Beklemek ve işaret etmek önemli bir süreçtir ve bireyden dönüt gelene değin beklenilmesi gereklidir.Dönüt için 5-6 saniyelik bir bekleme süresinin uygun olduğu kabul edilmektedir.Bekleme süresinin ardından birey iletişim kurmuyorsa siz iletişimi sürdürebilirsiniz.Bu süreçte özel gereksinimli bireyden gelen ses,jestler vb. iletişim çabalarının oldukça önemli olduğunu unutmamalısınız.

Dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta da kelimeler ve cümleler arasında kısa duraklar vermenizdir.

6

ABARTILI BİÇİMDE JEST, MİMİK VE SES TONLARI KULLANIN

İletişim sürecinde ses tonumuz,yüz ifadelerimiz ve beden hareketlerimiz önemlidir.Bu faktörler özel gereksinimli bireyin dikkatini çeker ve ifadelerimizin anlaşılma olasılığı artırır.Özel bireylerle iletişim kurarken bu unsurlardan yararlanmak iletişimin başarısını ve kalitesini arttıracaktır.

7

MODEL OLUN

Özel bireylerle iletişim sürecinde yargılayıcı ve düzeltici olmak yerine model olmayı deneyin.Örneğin;Özel gereksinimli birey "Defter" kelimesini "Det-ler" biçiminde ifade edebilir.Bu durumda "Hayır...Defter.Haydi söyle defter." biçiminde sergilenecek bir tutum yanlış olacaktır.Bunun yerine aynı yanlış ifadede "Evet...Defter" demek daha doğru olacaktır.

8

KISA VE ANLAŞILIR KONUŞUN

İletişim sürecini karşımızda bulunan özel gereksinimli bireyin tüm gelişim özelliklerini dikkate alarak geliştirin.Örneğin;tek sözcük düzeyinde iletişim kuran özel gereksinimli bir bireye uzun cümleler kurmayın.

9

İLETİŞİME KATILIMI ÖDÜLLENDİRİN

Özel gereksinimli bireyin iletişiminde sözlü ya da sözlü olmayan tüm çabalarını onu ödüllendirerek pekiştirin.Özel bireyler için ödülün ne denli önemli olduğunu unutulmamalıdır.Bireye çeşitli nesne,oyuncak,yiyecek vb. maddi ödüller verilebileceği gibi gülümsemek,onaylamak veya basitçe "çak yapmak" tarzında ödüllendirilmeler de yapılabilir.

10

GÖZ KONTAĞI KURUN

Göz kontağı kurmak tüm bireylerde iletişimin temel figürlerinden olduğu gibi özel gereksinimli bireyler içinde, iletişim becerilerinin geliştirilmesi amacıyla aranan ön becerilerdendir.Özel bireyin göz kontağı kurmasını sağlayın ve bu yönde çabalarını ödüllendirin.Fakat ısrarcı davranarak bireyde gerginlik oluşmasına neden olunmamalıdır.

ERDEM KÜÇÜKASLAN & MEHMET ÖZKAN
MUSTAFA KILIÇARSLAN
(Özel Eğitim Öğretmenleri)

ÖZEL GEREKİNİMLİ BİREYLERDE OKUMA YAZMA BECERİSİNİN ÖNEMİ VE UYGULANAN YÖNTEMLER

Genel olarak öğretmenler, anne babalar ve toplum okuma yazmaya büyük önem verir. Okuma yazma bilmemek günümüzde büyük bir kusur olarak değerlendirilir.

Bu beceri normal gelişim gösteren çocuklarda olduğu gibi, özel gereksinimli çocuklar içinde büyük önem taşımaktadır. Bunun nedeni ,özel gereksinimli çocukların okuma yazma bilmesinin, bağımsız yaşam açısından önemli bir basamak olmasıdır.

Özel gereksinimli çocuklarda okuma yazma eğitim için sahip olunması gereken ön koşul beceriler vardır. Bunlar;

- Genel Bilgi Dağarcığı, Görme, İşitme, Konuşma, Kas gelişimi, Sosyal ve Duygusal Uyum, Dinleme, Kalem tutma, El-Göz koordinasyonudur.

Gerekli ön koşul beceriler kazandırıldıktan sonra öğretim yapılacak yöntem belirlenmelidir. Okuma yazma süreci eğitimde sancılı bir süreçtir fakat doğru yöntem teknikle çalışıldığı takdirde bu süreç öğrencinin çalışmaktan zevk alacağı eğlenceli bir süreç haline gelir. Eğitiminin çocuk için en uygun yöntemi belirleyebilmesi için mevcut yöntemleri bilmesi gerekmektedir. Okuma-Yazma eğitiminde kullanılan bazı yöntemler vardır. Bunlar;

1. Metin yöntemi: Paragraf bütün halinde verilir. Sonra cümle-kelime-hece ve seslere ayrılır. Bütünden parçaya gitme
2. Harf yöntemi: Harflerin okunuşu öğretilir..Örnek: ba-ca-ka-pı... sonra bu heceler birleştirilerek yeni kelime ve cümleler oluşturulur.
3. Ses yöntemi: Harflerin okunuşu esas alınmıştır. Bu yöntem şuanda Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygun gördüğü yöntemdir. Sesler gruplara ayrılır ve gruptaki ses sırası takip edilerek yeni yeni kelimeler türetilir.

Şu asla unutulmamalıdır ki özel gereksinimli bireyler de hangi yöntem uygulanırsa uygulansın olabildiğince sadece anlaşılır olunmalıdır. Ses yöntemini kullanacak eğitimcilerin dikkat etmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Örneğin eğitimci asla öğrenmediği sesle ilgili hece ve kelimeler kullanmamalıdır. Sesi tanıma, okuma gerçekleştikten sonra yazı çalışmaları yapılmalıdır. Eğer öğrenci el yazısı ile zorlanıyor ise asla buna zorlanmamalıdır.

ZAHİDE AKIL

Özel Eğitim Öğretmeni

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE DAVRANIŞ DEĞİŞTİRME

Davranış Nedir?

Bireyin çevresiyle girdiği etkileşim sonucunda bireyde ve çevresinde gözlenebilen ve ölçülebilen değişikliklere davranış denir.

Problem Davranış Nedir?

Bireyin veya etrafındaki bireylerin öğrenme sürecini, iletişimini ve etkileşimini etkileyen ya da bireyin kendine, akranlarına, yetişkinlere ve aile bireyelerine zarar verebilecek davranışlara problem davranış denir.

Bu yüzden problem davranışları tanımlarken;

- Çocuğunuzun gösterdiği davranış ileride kendisi ve çevresi için tehlike oluşturur mu?
 - Çocuğunuzun gösterdiği davranış diğer çocuklarınız için belirlediğiniz davranış kalıplarıyla uyum gösteriyor mu?
 - Çocuğunuzun gösterdiği davranışı hiç yapmamasını mı istersiniz?
- sorularına vereceğiniz cevaplar çok önemlidir. Bu sorulara verdiğiniz cevaplar problem davranışı belirlemede size yardımcı olabilecektir.

Problem Davranışlarla Başa Çıkma Dikkat Edilecek Hususlar

Özel gereksinimli bireylerin problem davranışları kendilerine ve çevrelerine zarar verici boyutlarda olabilir. Bu nedenle onları emniyetli, güvenli bir ortam içerisinde sakınleştirmek ve yatıştırmak önemlidir.

Çocuğunuz beraber yaptığınız bir etkinlik sırasında problem davranış gösteriyorsa, etkinliği kesmeyiniz ve yapmakta olduğunuz etkinliği sürdürünüz.

Örneğin çocuğunuzla birlikte yap-boz yaptığınızı düşünelim. Etkinliğin ortasında size aniden vurma davranışı başladıysa etkinliği kesmeyiniz ve çocuğunuzun size vuramayacağı bir mesafede durunuz. Etkinlik ortamından uzaklaşmadan çocuğunuzun davranışını gözleyiniz.

Çocuğunuzun adını kararlı biçimde söyleyerek "sakin ol" ve "Yap-bozunu tamamladıktan sonra ne istiyorsan onu yapabiliriz." diyerek etkinliğini mutlaka tamamlamasını sağlayınız. Bu şekildeki kararlı tutum ve davranışla çocuğunuza yapmakla yükümlü olduğu etkinlikte problem davranış göstererek kaçamayacağını öğretmiş olacaksınız.

**Çocuğunuzun gösterdiği
problem
davranışı yok etmek için
hiçbir zaman fiziksel
mücadele içerisine girerek
başta
çıkmaaya çalışmayınız.**

Çocuğunuzun vermeniz gereken "isteklerimize ulaşmada fiziksel güç kullanmanın uygun yol olmadığı" mesajıdır. Eğer çocuğunuzun problem davranışını yok etmek için fiziksel güç kullanma yolunu seçerseniz, çocuğunuz sizin davranışlarınızı model alacağından büyüdükçe ve gücü artmaya başladıkça isteklerinin yerine getirilmesi için çevresinde bulunan kişilere fiziksel güç uygulayabilecektir. Çocuğunuzun gösterdiği problem davranışların yanında olumlu davranışlarını da gözlemleyiniz.. Dikkatinizi olumsuz davranışlarından çok olumlu davranışlarına yöneltiniz. Eğer çocuğunuzun her zaman problem davranışlarıyla ilgilenirseniz çocuğunuz zaman içinde ilginizi çekmek için bu davranışları kullanmayı alışkanlık haline getirecektir.Çocuğunuzun problem davranışını ortadan kaldırmak ya da azaltmak için girişimde bulunduğunuzda çocuğunuz buna tepki olarak problem davranışı daha da arttırabilir. Bu durum sizi yanıltmamalı, sabırlı ve kararlı olarak girişiminizi sürdürünüz.Çocuğunuzun problem davranışıyla başta çıkmada çevresinde bulunan herkesin iş birliği içerisinde kararlı ve sabırlı bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Bu tutarlı tutumun çocuk hangi ortamda olursa olsun (ev, okul, avm, pazar) mutlaka sürdürülmesi gereklidir.

DAVRANIŞ DEĞİŞTİRME TEKNİKLERİ

UYGULAMALI DAVRANIŞ ANALİZİ

Davranışçı kuramları temel olarak oluşturulmuş Uygulamalı Davranış Analizinin kökenleri 60 yılı geçen eski bir tarihe dayanmaktadır. Bilimsel dayanakları en güçlü şekilde ortaya konan kanıta dayalı bilimsel uygulamalardan biridir. Uygulamalı Davranış Analizinde amaç davranışlarda değişiklik yapmaktır.

Değişmesi hedeflenen davranışlar olumlu davranışlar kazandırmak, olumlu davranışları artırmak ve genellemek ve olumsuz davranışları azaltmak ya da ortadan kaldırmak amaçlanmıştır.

Uygulamalı Davranış Analizinde süreç şu şekilde ilerlemektedir;

1. Hedef davranış tanımlanır.
2. Hedef davranış için davranışsal ölçüt belirlenir.
3. Hedef davranışın başlama düzeyi (uygulama öncesi düzey) belirlenir.
4. Program uygulanır. (hangi davranış yöntemi v nasıl kullanılacak)
5. Uygulama sürecinde sürekli veri toplanır.
6. Kazanımların kalıcılığı sağlanır.
7. Davranışlar genelleştirilir.

Hedef davranış ABC (Davranış Öncesi-Davranış-Davranış Sonrası) kaydı tutularak hedef davranış tanımlanır. Hedef davranış değiştirilmek istenen davranıştır. Burada birey gözlemlenerek hedef davranışı gerçekleştirmeden önceki tutumu, hedef davranış gerçekleştirdiği an ve davranış sonrasındaki değişikliklerin neler olduğuna dair bilgi toplanılır.

ÖRNEK ABC KAYDI

Gözlem Tarihi:

Öğrenci Ad Soyad:

Gözlemci Ad Soyad:

Gözlem Başlama ve Bitiş Tarihi:

Davranış öncesi	Davranış	Davranış sonrası
Anne telefonda konuşuyor.	A Legoyu annesine attı.	Anne telefonu kapatıp A'nın yanına gitti

Hedef davranışı değiştirmede çocuğun yaş, gelişim düzeyi, cinsiyet gibi bireysel özellikleri dikkate alınarak davranış değiştirme programı belirlenir. Bu süreçte aile her aşamada bilgilendirilerek aile ve uzman iş birliği hedeflenir. Bireyin değiştirilmesi planlanan davranışta tutarlılık sağlanır.

Uzman tarafından yürütülen süreçte değiştirilmek istenen davranış ailenin her adıma katılımıyla ve yönlendirme ile bireyin hayatının her alanına genellenir.

Uygulamalı Davranış Değiştirme Stratejileri

1. Pekiştirme
2. Ayırt Etme
3. Ayrımlı Pekiştirme
4. İpucu
5. Şekil Verme

Davranış değiştirme sürecinde aile ve uzmanların kullanması gereken pekiştirme türleri vardır.

1.Pekiştirme: Bir davranışın ardından sunulan ve davranışın ileride tekrar sergilenme olasılığını arttıran ya da itici bir uyarının ortamdaki çekilmesiyle davranışı arttıran duruma pekiştirme denir.

Pekiştirme bir süreç ve bu süreçte sunulan nesne, olay/duruma ise pekiştirme denir.

Pekiştirme sürecindeki üç temel strateji

- 1.Davranış ile pekiştirecin sunumu arasında geçen süre
- 2.Davranışın hangi uyarıların varlığında ortaya çıktığı
- 3.Pekiştirece ilişkin geliştirilmiş olan motivasyon gücü

Pekiştirme Türleri

Olumlu Pekiştirme: Bir davranışın gerçekleşmesinden sonra hoş giden bir uyarının sunulması ile birlikte bu davranışın ileride tekrarlanma olasılığının artmasına denir. İstenen davranışın gerçekleşmesinden sonra birey davranış arasında süre bırakılmadan pekiştirilir.

Pekiştirenlerin Sınıflandırılması

- 1.Koşulsuz Pekiştirenler (Birincil Pekiştirenler)
2. Koşullu Pekiştirenler (İkincil Pekiştirenler)

Birincil pekiştirenler kişinin fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasını yönelik oluşturulmuş pekiştirenlerdir.(yemek, içmek, uyku) İkincil pekiştirenlerin kendiliğinden pekiştirici özelliğı yoktur, bu etki öğrenilerek kazanılır.

Birincil pekiştirenlerle bir süre çalışıldıktan sonra ikincil pekiştirenlerin kullanımına geçilmelidir. Pekiştirici etkisini kazandırmak istenilen olay ya da nesne bir süreliğine birincil pekiştirenlerle birlikte sunulur ve özel gereksinimli birey bu durumu pekiştirici bulmaya başladıķça pekiştirenler giderek daha az sunulur.

Koşullu Pekiştiren Türleri

Nesnel Pekiştirenler: Bireyin edinmekten hoşlandığı her türlü nesne

Örnek: Oyuncak ayı, kumandalı araba

Sosyal Pekiştirenler: Sosyal içerik taşıyan hoş giden durum/olay

Örnek: Gülümseme, sarılma, dokunma

Etkinlik Pekiştirenleri: Hoşa giden bir etkinliğı pekiştiren olarak kullanmak

Örnek: Resim çizmek, gitar çalmak

Sembol Pekiştirenler: Kendi başına anlamı olmayan ancak biriktirilerek hoş giden bir durumla değıştirilen pekiştirenler

Örnek: Pekiştiren tabloları (beş yıldızla bir pekiştiren)

*Özellikle otizmli çocuklarda sıklıkla kullanılan bir pekiştiren türü de duyuusal pekiştirenlerdir.

Etkili Pekiştiren Yolları

1. Kişiye sormak
2. Kişinin çevresindeki kişilere sormak
3. Gözlem yapmak

Etkili Pekiştiren Kullanımında Dikkat Edilecek Noktalar

- Pekiştirme arttırılmak istenen davranışın hemen ardından araya başka davranışların ya da uyarıların girmesine izin vermeksizin ve davranışa bağımlı bir şekilde yapılmalıdır.
- Pekiştirenler uygun ve etkili bir *pekiştirme tarifesine bağılı olarak sunulmalıdır. Pekiştirme tarifesi kabaca pekiştirenlerin sunulma sıklığını belirleyen bir plandır.
- Pekiştirenler yaş, gelişim düzeyi, cinsiyet, ilgi alanları gibi bireysel özelliklere uygun olmalıdır.
- Uygulama öncesi ve sırasında mümkün olan ölçülerde bireye pekiştirenlere ilişkin seçim fırsatı sunulmalıdır. (çikolata mı istersin oyun oynamak mı)
- Pekiştirenler kolayca doyuma yol açmayacak şekilde sunulmalıdır.
- Tekdüzeliliğı önlemek amacıyla çeşitlendirilmelidir.

*Pekiştirme Tarifesi

- Sürekli Pekiştirme
- Sabit Oranlı Pekiştirme
- Sabit Zaman Aralıklı Pekiştirme
- Değışken Oranlı Pekiştirme
- Değışken Zaman Aralıklı Pekiştirme

2.Ayırt Etme: Belli bir

uyaranın varlığında çocuğun tahmin edilebilir bir tepkide bulunmasıdır. Tahmin edilebilir tepkiye yol açan uyarana “ayırt edici uyaran” denir.

Bir uyaran çocuk için ayırt edicilik özelliği taşımiyorsa çocuğa ipucu sunularak bu özellik kazandırılmaya çalışılır.

Ayırt edici uyaran çocuğa davranışı yapması/sergilemesi gerektiğini anımsatan bir uyarandır.

3.Ayrımlı Pekiştirme: Belirli

bir uyarının varlığında istendik davranış gerçekleştiğinde pekiştirecin sunulması, diğer durumlarda ise davranışın görmezden gelinerek pekiştirecin sunulmamasıdır.

4.İpucu: Çocuğun doğru tepkide bulunmasını sağlamak amacıyla sunulan öğretmen yardımudur. İpuçları en kısıtlayıcıdan en az kısıtlayıcıya doğru olmak üzere farklı düzeylerde sunulabilir.

*İpucu Türleri

- Jestsel İpuçları
- Sözel İpuçları
- Resimli ya da Yazılı İpuçları
- Model İpuçları
- Fiziksel İpuçları

5.Şekil Verme: Öğretilmek

istenen hedef davranış öğrenilinceye kadar bu davranışın yaklaşıklarının pekiştirilmesidir. Şekil verme sürecinde ana ve ara hedefler vardır.

*Ana Hedef: Hedef davranışın kendisidir.

*Ara Hedef: Ana hedefe davranışı taşıyacak olan yaklaşıkların her birisidir. Beş dakika oturan çocuğa uygun oturma davranışı ana hedef olarak seçilmişse 15-20 saniye boyunca oturması ara hedef olarak seçilebilir. Çocuk ara hedefe ulaştıkça pekiştirilir ve ara hedef arttırılır.

ERDEM KÜÇÜKASLAN
Özel Eğitim Öğretmeni

MUSTAFA KILIÇARSLAN
Özel Eğitim Öğretmeni

MEHMET ÖZKAN
Özel Eğitim Öğretmeni

İŞİTME ENGELLİ ÇOCUKLARLA İLETİŞİM

İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliği konuşma yeteneğidir.

Konuşmanın gerçekleşebilmesi için de işitme duyusuna gerek vardır. Çocuklar işittikleri sürece, içinde yaşadıkları toplumda konuşulan dili kazanabilmekte ve genellikle dört yaşından sonra, dili kendilerine özgü bir biçimde kullanarak çevre ile iletişim kurabilmektedirler. Anlama, konuşma, okuma, yazma gibi iletişimsel yeteneklerin temelinde işitme vardır.

İşitme

duyusunun dil gelişimi açısından önemi büyüktür. Ancak diğer gelişim alanları üzerindeki etkisi de yadsınamaz. İşitme duyusundaki engel dolayısıyla çocukla iletişimin azalması, çocuğun sadece dil gelişimini değil, bunun beraberinde sosyal ve duygusal gelişimini de olumsuz yönde etkiler. Dil ve kavram gelişimindeki yetersizlik, işitsel girdinin az olması, bilişsel gelişim sürecini de olumsuz etkiler.

İşitme engelli bireyin cihazını takıyor olması çok önemlidir. Eğer çocuklar cihaz kullanmayı bırakırlarsa ses çıkarma davranışı azalacaktır. Bu noktada aileye iş düşmektedir. Ebeveynler cihazın çalışıp çalışmadığını, pillerin bitip bitmediğini sık sık kontrol etmeli ve uygun piller kullanmalıdır. Ayrıca kulak kalıplarının ve hoparlörlerinin bozuk ve kirli olmamasına, kordonların sağlamlığına ve kırılmamasına dikkat etmeli; cihazı uzman sosyoloğun ayarladığı şekilde korumalıdır. Kimi zaman çocuklar cihazlarını takmak istemeyebilirler. Çocuk küçük olabilir ya da cihaza uyum sağlamamış olabilir. Aileler çocuklarının cihaz kullanımlarını teşvik etmelidir. İlgi çekici işitme cihazı aksesuarları, işitme gelişimini geliştirici oyuncaklar, işitme cihazı ile ilgili cd ve kitaplar alabilirler. Aile, çocuğun, işitme cihazını, işitme duyusu gibi görmesini sağlamalı; çocuğuna cihaz takma bilinci kazandırmalıdır.

Size birkaç önerimiz var:

- Çocuğunuzla iletişim kurarken dikkat etmeniz gereken en önemli nokta; çocuğunuz size bakarken onunla konuşmanızdır.
- Çocuğunuz size yönelene kadar bekleyin ve göz kontağı kurduktan sonra iletişime geçin.
- Çocuğunuz size bakarken ona gülümseyin, yanağına dokunun, onun ilgisini çekmeye çalışın.
- Çocuğunuzun ilgilenebileceği nesnelere dikkatini çekin.

BÜŞRA EKER

Özel Eğitim Öğretmeni